

Naas Maas

Nafarroako DIPUTAZIOA euskeraren alde

Euskaldun aurrei sariak banatzen

Nafarroako Aldundegi Diputazioak badu bere PRINCIPE DE VIANA delakoan euskeraren alderako Sail bat, berriki abiatua, Peru Diez de ULZURRUN jaunaren gain dagoena.

Euskaraz mintzo diren aurrei diru sariak banatuko dituzte Sakana-ko (Barranca) amar bat errietan; 840 baiño geiago mutiko neskaticoeri. Horiek denak etsaminatu ziran abenduaren 15 garrenean. *Arbasu, Arbizu, Dorrau, Unanu, Lizarraga, Etxarri-Aranatz, Urdiain, Huarte, Irañeta, Iturmendi* eta *Bakaikoa*-ko erriek euskaldun irauten dute beti; eta mutiko eta neskatico gazteak ari dira euskaraz ederki ere (au ezta marka makala), salbo azken iruzpalau erri horietan.

Ongi etorri beroak egin ziezkaten etsaminazalteei, dela Errikotxean, dela Eskolategian, Maisu edo alkate edo agintari zembeitek uts egin gabe. Eta apezak bistan da, lan unetan laguntzale bizkorrak izan direla geyen geyenak; aipamen berezia merezi dute.

Mutiko eta neskatico horiei, ondoko egunen batean, banatuko zaizkie 250 pezetako multxo polita bakoitzari.

Altaa, merezi dute aur horiek eta beren gurasoek ere, biarko euskaldunak diratelakotz.

Ondoko urteetan segitu gogo du Diputazioak sariketa horiekin, beste Nafarroako lurraldeetan, euskara galtzen ari den errietan. Lan aundia eta baitaezpadakoa au; goresmen bizienak merezi ditu Nafarroako Aldundegiak eta bereziki bere buruzagi GORTARI jaunak. Egundaino ezta egin alakorik euskararen onetan, Nafarroan bederik.

Huna *Boletín oficial* delakoan, Diputazioak argitara eman duen deia itzez itz euskaraz, agertu den bezala:

DIPUTACION FORAL DE NAVARRA
INSTITUTO PRINCIPE DE VIANA
Sección para el fomento del vascuence

Naparroako Diputazioa naigabe saminiarekin ikusten ari da izkuntze guzietan ederren eta arrigarrien dan Euskera, jakintsu aundiak diotenez, Naparroako euskal erriak beren etxetatik kanpora botatzen ari dirala. Galtze negargarri au gertatu ez dedin, dei egiten die euskeraz itz egiten dakitenei, jarraitzeko itzegiten, beren umetxoei erakusten eta egifialak egin ditzaten euskera zabaltzen.

Euskeraren ikasbide, bizkortze eta iraupenerako lan egingo duen sail berri bat (una Sección nueva) Institución Príncipe de Viana'n badu Diputazioak.

Sail ontan lan egiten dutenak pozik lagun egingo die euskaldun guziei euskeraren sendotzen eta iraupenerako lanetan.

Denbora gutxian, Naparroako euskal erri guziak ikustatuko ditugu, baita ere euskeraz itz egiten dakiten ume guziei sari eta premio ederra eman ere. beti euskera maite izan dezaten eta sekulan izkuntza eder ori galdu ez dezaten.

Euskeraren alde Diputazioak jarri duen sail berri ontan lan egiten dutenak, abenduaren amabost garrenean, igandean, Irafeta-tik asi eta Urdiain bitarteko erri guzietako umetxoak etsamiñatuko dituzte, eta euskeraz mintzatzen dakiten umetxo guziei sari ederra emango ere.

SOPHOKLES-EKILAKO ELEKTRA OPERA BERRIA

Londres-eko COVENT GARDEN teatro ederrean eman berri da *Sophokles* grekoaren trajeria ezaguna; baina ez hala hala, *Strauss*-en musika eder batekin baiña, *Kempe* andia gidari. Sophokles-en ELEKTRA amintto bat ukitua izan da, gure oraiko endelegiari doakon gisara emanez. Mirari unen egillea *Hofmannsthal* alemana; eta arrigarri da, diotenez, zer bihotz unki garri daiteken oraikoendako ere Sophokles bat, orraztapen batzuen ondotik.

Ezin esan aal arrakasta andia izan du Opera horrek. Hemen ere idatzi da Sophokles-en zerbait, baiña deus aldatu gabe, iduriz, eta euskara gaitz batean emana. Agian beste *Hofmannsthal* dukegunean daztatzen aalko ditugu euskara arronta baizik ez dakigunek, ORESTES, *Aegistus* edo *Klytaemnestra* horien jardun erdiragarriak.

GEORGIA-KO BALLETT IKUSGARRIA

Londres-en ere, duela egun gutti, eman izan dute PALACE teatroan TIFLIS-ko dantzari famatuek, *Vaktang* CHABOUKIANI buru, LAURENCIA ikusgarri georgia-tarra, gure *Lope de Vega*-ren FUENTEVEJUNA

trajeriatik aterai. CHABOUKIANI dantzari beteak prinze baten itxura artzen du, eta deabruak (KIKALESHVILI) ebats eta eramaten du Ifernura, gero lamina batek handik libratzeko. Paperek diotenez, arrakasta andia izan du inglesen artean, euskaldunen erdi-lengusu diren urruneko goegiatar oyen ikuskizunak.

BONAPARTE-REN OROITZAPENEZ

Orai ehun urte bildu ziren euskalzaleak Baionan leenengo aldiz, dakigunez, BONAPARTE prinzea buru zutela. Urtemugakari *Musée basque* aretoan izan dira bilkurak eta itzaldiak, Urriaren 16 eta 17 garren egunetan. Aldizkari hunen beste aldean ematen da gertakari hoién xehetasun geiago.

DONOSTIA-ko Aldundegian ere ospatu da urte-muga hori, BONAPARTE-rekila-ko liburu bakan askon Erakusketa bat eginez. Itzaldi sakon bat egin zuen CARO Baroja jaunak, Bonapartek abiatu euskalki-eri buruz, xehetasun jakingarriak azaldurik.

Bigarren egunean Odon APRAIZ-ek egin zuen itzaldi labur bat programatik landa, A. Omaechebarria-ren lekuan; itzalaria presentatu zuen Irigarai jaunak oroitzapen eta atxikimendu-zko itz batzu esanik Nafarroa-ko euskalarién izenean. Azkenik ARRUE jaunak sustatu zuen jendea Bonaparte jakintsuna-ren eta euskaldunen adixkide andiaren urratsak jarraitzeko gure elearen onetan.

Jende andia bildu zen bi egunetan eta agintari eta andikién artean Gobernari jauna eta Aldundegiko Buruzagia ikus ginituen.

URQUIJO MINTEGIKO SOLASALDIAK

Abenduaren solasaldia *Aginaga* jaun gaztearen gain zegoen. Bera ezin etorriz, bere itzaldia irakurtua izan zen; Pedagogia eta Irakaskintza gaiari buruz, euskara berritsi batean, Leizarraga zaarären-én idurira bezala taxuturik; agian irakurtzerakoan atsegin artuko dugu eta dituen alde onak obeki yastatuko.

NOBEL SARIAK

PHISIKA-ko saria bi china-tarrendako. TSUNG-DAO-LEE eta CHENG-NING-YANG chinatar gazteak (idurira beiraturaz ala ematen dute bederik) Amerika-ko Unibersidade batean daude Irakasle; eta Nobel saria irabazi dute, egiztatu dutelakotz "*El fundamento de las leyes de paridad*" delakoa.

* * *

KIMIKA-ko saria berriz, Alexander TODD, Cambridge-eko Irakasle denari, B-12 eta *Acidos nucleínicos* delakoeri buruz egin dituen ikasteengatik.

* * *

Literatur-saria Albert CAMUS-endako. Frantses izkiriatzalle hau aita alsaziano-ren eta ama espánola-ren semea da; ama hau Argelia-ko. Gizon gaztea oraino, 44 urteetako, burrumba andia duen idazlaria, bere *L'Etranger* (Arrotza) eta *La Chute* (Erorikoa) liburuekin be-reziki.

Leenbizioan existenzialista-komunist horietako, SARTRE-kin ados, gero arront asarre unekin, orai beste bidea deramana. Idazlari sar-korra, bizia, argia; sifíeste eskasekoa; baiña oroen gaiñetik egiatia, ahoan bilorik gabekoa, gezurra diruaren truk ematen ezduena. Ele-zuri eta itxurati guztien etsai amorratua. Ezin da aatik askotaz hori esan, gaurko egunean.

Leku eskasez, beste aldi batean mintzatu bearko bere liburu sa-kon batez, *La chute* nobelaz, edo obeki esan ipuin edo bakarrizketa samín eta zorrotz den hortaz.

Franzia berean batzuek NOBEL sarirako merezimendua, ukatzen diote ala ere.

YURGI OTEIZA-KO, ESKULTURGILLE

Jorge de OTEIZA eskulturgille euskalduna oso ezaguna du-gu. Arantzazuko Elizarako lan egiten egon zen dembora batean. Orduan batzu hau eta hura asi ziren bere estilo moldearendako esaten. Baina orai zorionez ospea anditurik eta berriturik eldu zaigu Brasil-eko Sao Paulo-tik.

Han biltzen dira bi urtez bein Pintura, Eskultura eta Antzeder horietan diren mundu guztiko artista andienak, ospe eta sari billa. Aurtengoan gure Oteizari eman zioten Pinturako leenbiziko saria, baina berak ez du artu nai izan, bera baiña geiago iduritu zaiolaketz *Ben Nicholson* pintore abstrakto delakoa.

Burutazio huntarik ere ageri du eskulturgille oriotarrak bere bihotza eta bere eskuzabala. Hala ere Eskulturaren leenbiziko saria Oteiza-rendako izan da. *Fumanchu* japonarrak irabazi du bajore-lieve-ko leen saria eta *Morandi* italiarrak leen sari andia.

Buenos Aries-etan egona Irakasle bezala ango Zeramika-ko Es-kolategi Nagusian; gero Chile-n, ondotik Bogotá-ra joana ango Go-bernuak deiturik; hor lan egin eta liburuak ere izkiria ondotik pa-satu zen *Perú*-rat, hemen ere Irakasle izanik eta ohore andienak bilduz.

Ainbeste mundu kurrítu ondoan orai hemen daukagu Irun-en

lanean, iduriz dembora batendako; eta prestatzen A. Donosti-aren arri-iduri bat, Lesaka-ko edo hor nunbaiteko leku eder batean plantatzeko, gure musikagille zenaren oroitzapenetan. Har biza Oteiza artista aurrerazaile eta burutsuak berak ainbeste maite duen Euskal-terriko semen geresmen bizienak.

JEAN SIBELIUS

Nork ezdu entzun bere *Valse triste* aipatua? Finlandiako musikagille andi hau Helsinkin hil da 95 urteetan. Asko idatzi du Cámara-kotik asi eta koralak, Sinfoniak (Zazpi) eta Teatrorako ere. Baina Garriga idazlari-ari artista-ren alaba batek esan bezala, ez du batere izkiriatu azken 25 urteetan. Zortzigarren Sinphoniarik ez da beraz, hemengo kronista batzuen ametsetan baizik.

Ez du ere Sibelius-ek idatzi Finlandiako erresuma-eresia, MAAME deitua, PACIUS-ek baizik. Gutti ezagun da artista andi hunetik emengo lurretan, ongi merezi duen arren.

EUSKALTZAINDIA LEITZE-N

Lotazillaren 22 garrenean Euskal AKADEMIA Nafarroako iriska eder hortan bilduko da, Mikolas Ormaetxea ORIXE jaun idazlari eza-guna euskaltzain artzen delakoaren kariatz. Bere mintzaldia Erriko-etxean eginen du, Leitze eta Uhitzi-ko euskera doñu eta azentoari buruz; Mitxelena jaunaren gain izanen da iardespina.

Meza nagusitik landa, diogun batzarrea, eta gero aizkolari saio bat, aari talka, eta agian bersolariak. Erritarrek aterako dute, demborak nai ba du, Ingurutxo dantza, eta Gorriti kantari-taldekoek emanen digute ere abesti batzu.

Ainbeste josta-bidekin, jendea ez da faltako Leitzen.

FRANZIAKO KATIXIMA BAT DEBEKATU

Colomb kalonjea eta *Coudreau* apeza, Pariseko agintari katoliko andienetako direnak, bere karguetatik ekenduak izan dira, beste liburu-kin bere *Catéchisme progressive* delakoa zabaldu dutelako. Bertan erakasten zieten aurreeri Testament zaarreko eta berriko irakasteak leenbizi, eta gero ondotik, adinen arau, Elizako irakasteak.

Leenbizian Erroman gaitzetsi zituzten obra horiek, baina ondorean zigorraldia pixka bat ezitu da, utzirik liburu horiek salgei, orrazta-pen batzu bertan egin eta. Franzia-ko Eliza katolikak izan du joan diran urteetan inarrosaldi geiago ere; *Lyon*-en goien maillako jesuit batzu xuritu bearrak izan ziran, eta berdin iru Provinzial dominikano.

Kristau Frantses bero horien ezinegona horrek, aldez izpiritu obeago baten naia erakusten du eta burumuñen ernetasuna.

GURE ARTISTAK

Josepe M. Uzelai bermeotar artista pintalariak Erakusketa batean bere laukoak esegi ditu Madrilen. Laudorio andiak izan ditu Busturia TXIRAPOZU-ko etxeko jaunak *Camon* eta *Lafuente* kritiko ezagunen gandik. Goresmenak adiskide maiteari.

* * *

LAS GOLONDRINAS Madrilen. Gure errikide Usandizaga zenaren obra aipatua eman da gain gaiñetik Madrilen orai berriki, edergarri berriekin, kantari-koro eta orkesta oberenakin, gorapen eta laudorio biziak lorturik.

AUZOKOEN UMOREA

Paul CASALS violoncello jotzaile andia ezkondu da 80 baiño geiago urteetan, neskato gazte batekin. Eta bere eztei-bidaiatik itzultzean esan omen du; *Bozkario-tan nago* eta *osagarri oberenakin*.

* * *

Erretora ari da esplikatzen zergatik bear duten aurrek dotrinara etorri.—Esazu Manex; dotrinara etortzen ez direnak norat joaten dira?—Pillotan aritzera.

* * *

Ollasko baten adina ezagutzen dukala mutikoa?—Aise! Ortzeta-tik ezagutzen diat.—Baiña oillasko batek ez dik ortzik!—Oillaskoak ez baiña nik bai.

APAT-ETXABARNE

